

OŚWIADCZENIE O STANIE KONTROLI ZARZĄDCZEJ ZARZĄDU NARODOWEGO FUNDUSZU OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ ZA ROK 2021

Dział I

Jako osoba odpowiedzialna za zapewnienie funkcjonowania adekwatnej, skutecznej i efektywnej kontroli zarządczej, tj. działań podejmowanych dla zapewnienia realizacji celów i zadań w sposób zgodny z prawem, efektywny, oszczędny i terminowy, a w szczególności dla zapewnienia:

- 1) zgodności działalności z przepisami prawa oraz procedurami wewnętrznymi,
- 2) skuteczności i efektywności działania,
- 3) wiarygodności sprawozdań,
- 4) ochrony zasobów,
- 5) przestrzegania i promowania zasad etycznego postępowania,
- 6) efektywności i skuteczności przepływu informacji,
- 7) zarządzania ryzykiem,

oświadczam, że w kierowanej przeze mnie jednostce sektora finansów publicznych – **Narodowym Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej**

Część A

~~w wystarczającym stopniu funkcjonowała adekwatna, skuteczna i efektywna kontrola zarządcza.~~

Część B

w ograniczonym stopniu funkcjonowała adekwatna, skuteczna i efektywna kontrola zarządcza.

Zastrzeżenia dotyczące funkcjonowania kontroli zarządczej wraz z planowanymi działaniami, które zostaną podjęte w celu poprawy funkcjonowania kontroli zarządczej, zostały opisane w dziale II Oświadczenia.

Część C

~~nie funkcjonowała adekwatna, skuteczna i efektywna kontrola zarządcza.~~

Część D

Niniejsze oświadczenie opiera się na mojej ocenie i informacjach dostępnych w czasie sporządzania niniejszego oświadczenia pochodzących z:

- x monitoringu realizacji celów i zadań,
- x samooceny kontroli zarządczej przeprowadzonej z uwzględnieniem standardów kontroli zarządczej dla sektora finansów publicznych,
- x procesu zarządzania ryzykiem,
- x audytu wewnętrznego,
- x kontroli wewnętrznych,
- x kontroli zewnętrznych,
- x innych źródeł informacji: ustaleń audytora zawartych w „*Ocenie systemu kontroli zarządczej w NFOŚiGW za rok 2021*”, audytów zewnętrznych, opinii Instytucji Audytowej dotyczącej systemu zarządzania i kontroli POLiŚ 2014-2020 oraz oświadczeń o stanie kontroli zarządczej złożonych przez nadzorujących samodzielnie komórkami organizacyjnymi.

Jednocześnie oświadczam, że nie są mi znane inne fakty lub okoliczności, które mogłyby wpłynąć na treść niniejszego oświadczenia.

Maciej Chorowski
Prezes Zarządu NFOŚiGW

Warszawa, 14.02.2022 r.

(podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym)

Dział II

Zastrzeżenia dotyczące funkcjonowania kontroli zarządczej w roku ubiegłym (2021):

- 1) *W obszarze zgodności działalności z przepisami prawa oraz procedurami wewnętrznymi:*
 - Wydłużony czas rozpatrywania spraw w przedmiocie udzielania ulg w spłacie opłat z ustawy Prawo geologiczne i górnicze.
- 2) *W obszarze skuteczności i efektywności działania:*
 - Nierozliczenie trójstronnych umów zawartych w ramach Fazy B+R w programie, pn. „Generator Koncepcji Ekologicznych (GEKON)”, w wyniku niezapewnienia w nich możliwości podejmowania przez NFOŚiGW działań windykacyjnych.
 - Niedostateczne mechanizmy kontroli zarządczej, zapewniające terminowe rozpatrywanie wniosków o dofinansowanie oraz rozliczanie umów pod względem rzeczowym i ekologicznym.
 - Niedostateczna informatyzacja procesu raportowania i obsługi umów o dofinansowanie ze środków krajowych.
- 3) *W obszarze przestrzegania i promowania zasad etycznego postępowania:*
 - Niedostateczne działania komunikacyjne i edukacyjne w zakresie poprawy kultury organizacyjnej i budowy etycznych relacji społecznych w NFOŚiGW.

Planowane działania, które zostaną podjęte w 2022 roku, w celu poprawy funkcjonowania kontroli zarządczej:

- 1) *W obszarze zgodności działalności z przepisami prawa oraz procedurami wewnętrznymi:*
 - Kontynuacja działań w zakresie zapewnienia terminowości prowadzonych postępowań administracyjnych w przedmiocie udzielania ulg w spłacie opłat z ustawy Prawo geologiczne i górnicze.
- 2) *W obszarze skuteczności i efektywności działania:*
 - Doprowadzenie do rozliczenia trójstronnych umów zawartych w ramach Fazy B+R w Programie, pn. „Generator Koncepcji Ekologicznych (GEKON)”, w przypadkach częściowego wykonania zadań bądź braku zwrotu przez beneficjentów przyznanego im dofinansowania.
 - Kontynuacja procesu wprowadzania do procedur NFOŚiGW adekwatnych mechanizmów kontrolnych, celem zapewnienia terminowości w procesie rozpatrywania wniosków o dofinansowanie oraz rozliczania umów pod względem rzeczowym i ekologicznym.
 - Kontynuacja działań w zakresie wdrożenia koncepcji elektronicznej obsługi umów finansowanych ze środków krajowych jak również raportowania w NFOŚiGW, realizowanych w dedykowanym w tym zakresie, powołanym przez Zarząd projekcie, pn. „Budowa Zintegrowanego Systemu Informatycznego (ZSI)”.
- 3) *W obszarze przestrzegania i promowania zasad etycznego postępowania:*
 - Kontynuacja działań edukacyjnych i komunikacyjnych na rzecz popularyzacji i utrwalania zasad Kodeksu Etyki w NFOŚiGW.

Dział III

W Oświadczeniu Zarządu NFOŚiGW o stanie kontroli zarządczej za rok 2020 deklarowano:

- 1) *W obszarze zgodności działalności z przepisami prawa oraz procedurami wewnętrznymi:*
 - Podjęcie działań mających na celu wyeliminowanie problemów systemowych, związanych z rozliczeniem ekologicznym przedsięwzięć

(dotyczy umów w ramach programów: „Poprawa jakości powietrza” – Cz. 2 oraz „Efektywne wykorzystanie energii” – Cz. 1.).

2) W obszarze *skuteczności i efektywności działania*:

- Doskonalenie systemu wydatkowania środków w ramach programu priorytetowego, pn. „Czyste powietrze”.
- Kontynuacja działań w zakresie optymalizacji procesu postępowania z wnioskiem o dofinansowanie przedsięwzięcia oraz realizacji i rozliczania umowy o dofinansowanie pod kątem wdrożenia mechanizmów, służących minimalizacji ograniczeń wynikających z pandemii SARS CoV-2.

3) W obszarze *ochrony zasobów*:

- Zakup i wdrożenie nowoczesnej infrastruktury serwerowej, systemu monitoringu oraz systemu backupu, celem zapewnienia bezpieczeństwa funkcjonowania systemów IT.

4) W obszarze *przestrzegania i promowania zasad etycznego postępowania*:

- Dostosowanie postanowień *Polityki przeciwdziałania nadużyciom finansowym* do regulacji wewnętrznych NFOŚiGW, w szczególności dotyczących POIiŚ 2014-2020.
- Uruchomienie działań edukacyjnych i komunikacyjnych na rzecz popularyzacji i utrwalania zasad *Kodeksu Etyki* w NFOŚiGW.

W celu zrealizowania powyższych deklaracji podjęto następujące działania:

Ad 1. W obszarze *zgodności działalności z przepisami prawa oraz procedurami wewnętrznymi*:

- Podjęcie działań mających na celu wyeliminowanie problemów systemowych, związanych z rozliczeniem ekologicznym przedsięwzięć
(dotyczy umów w ramach programów: „Poprawa jakości powietrza” – Cz. 2 oraz „Efektywne wykorzystanie energii” – Cz. 1.).

Zalecenie jest w trakcie realizacji.

- 1) W zakresie programu pn. "Efektywne wykorzystanie energii" – Cz. 1) podejmowane były czynności w celu rozliczenia zaległych efektów ekologicznych z umów.

Wg stanu na 31.12.2021 r. – z 22 zaległych do rozliczenia pod względem ekologicznym umów:

- a) 10 zostało rozliczonych ekologicznie,
- b) 4 umowy były aneksowane,
- c) 4 umowy zostały rozwiązane/wypowiedziane.

Odnośnie umów z opóźnionym rozliczeniem efektów rzeczowych, tj. z 13 umów:

- a) 2 umowy zostały rozliczone rzeczowo,
- b) 3 umowy zostały aneksowane,
- c) 4 umowy zostały rozwiązane/wypowiedziane,
- d) 2 umowy są w trakcie rozliczania,

przy czym warunkiem rozliczenia powyższych umów, jest rozliczenie umów POIiŚ 2014-2020, gdzie trwają wyjaśnienia w zakresie kwalifikowalności wydatków. Jednocześnie NFOŚiGW na bieżąco prowadzi monitoring zatwierdzania efektów rzeczowych i ekologicznych w umowach.

- 2) W zakresie programu pn. "Poprawa jakości powietrza" – Cz. 2, z 39 nierozliczonych umów do rozliczenia pozostało jeszcze 29 umów. Opóźnienia w dużej mierze leżały po stronie beneficjentów umów, polegały one na trudnościach w przygotowywaniu dokumentacji, np. w sporządzaniu raportów, zmianach personalnych lub wywołane zostały pandemią SARS CoV-2, itd.

Ad 2. W obszarze skuteczności i efektywności działania:

- Doskonalenie systemu wydatkowania środków w ramach programu priorytetowego, pn. „Czyste powietrze”.

Zalecenie zostało zrealizowane.

W zakresie Programu Priorytetowego, pn. „Czyste Powietrze” podjęto następujące działania:

- 1) w lipcu 2021 r. włączono banki do realizacji ww. Programu zwiększając kanały dystrybucji dotacji oraz angażując kapitał komercyjny w formie kredytów,
- 2) wzmocniono współpracę z gminami dając im dodatkowe zachęty finansowe (ponad 100 mln zł przeznaczono w roku 2021 na dodatkowe zachęty dla gmin), co zaowocowało nawiązaniem współpracy w zakresie realizacji Programu z ponad 2000 gminami,
- 3) przygotowano Część 3 Programu dla najuboższych,
- 4) zrealizowano we współpracy z Ministerstwem Klimatu i Środowiska kompleksową kampanię informacyjną.

Efektom powyższych działań było znaczne zwiększenie zainteresowania w roku 2021 r. ww. Programem poprzez wzrost liczby złożonych w ramach ww. Programu wniosków o dofinansowanie – z ponad 83 tys. w 2020 r. do ponad 183 tys.

- Kontynuacja działań w zakresie optymalizacji procesu postępowania z wnioskiem o dofinansowanie przedsięwzięcia oraz realizacji i rozliczania umowy o dofinansowanie pod kątem wdrożenia mechanizmów, służących minimalizacji ograniczeń wynikających z pandemii SARS CoV-2.

Zalecenie zostało zrealizowane.

W celu usprawnienia procesu rozpatrywania wniosków w ramach naborów do programów priorytetowych, w szczególności Zielony transport publiczny, Zielony samochód, e-Van, Nowa Energia, Agro energia Mój Prąd, Mój Elektryk oraz konkursów w ramach Mechanizmu Finansowego EOG na lata 2014-2021 oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego na lata 2014-2021:

- 1) Stosuje się kontakt elektroniczny z wnioskodawcą za pomocą dedykowanego systemu informatycznego udostępnionego przez NFOŚiGW lub za pośrednictwem poczty elektronicznej lub skrytki e-PUAP (na adres e-mail, skrytki e-PUAP wskazanych we wniosku o dofinansowanie).
- 2) Korespondencję przesłaną w powyższy sposób, uznaje się za dostarczoną z momentem jej otrzymania przez wnioskodawcę na skrytkę e-PUAP lub serwer poczty elektronicznej wnioskodawcy. W przypadku braku potwierdzenia tego faktu uznaje się, że nastąpiło to w terminie np. 2 dni od daty nadania wiadomości elektronicznej przez NFOŚiGW.
- 3) Korespondencję kierowaną do NFOŚiGW za pośrednictwem e-PUAP, poczty elektronicznej uważa się za doręczoną z momentem jej wpływu na serwer NFOŚiGW obsługujący e-PUAP, adres mailowy wskazany do kontaktu w ramach naboru.

W ramach minimalizacji ograniczeń wynikających z pandemii SARS CoV-2 w NFOŚiGW wprowadzono stosowanie podpisu kwalifikowanego przez kierujących komórkami organizacyjnymi Biura NFOŚiGW, a także stopniowe wyposażanie w podpis kwalifikowany pozostałych pracowników Biura NFOŚiGW. Umożliwia to podpisywanie elektronicznie umów o dofinansowanie oraz aneksów, korespondencji wewnętrznej oraz zewnętrznej, w przypadku POIiŚ 2014-2020 kart akceptacji rozliczenia, a docelowo – po ukończeniu testów narzędzia informatycznego będącego elektronicznym wsparciem weryfikacji – wniosku o wypłatę środków. Dopuszczono także możliwość prowadzenia części uzgodnień z beneficjentami w formie elektronicznej. W zakresie POIiŚ 2014-2020 zmieniono procedury oraz wprowadzono nową formułę dokumentów w obszarze elektronicznej weryfikacji oraz zatwierdzania wniosków o płatność, w celu ujednoczenia procesu w warunkach pracy zdalnej oraz zapewnienia prawidłowości zatwierdzania dokumentów podpisem kwalifikowanym.

Zapisy definiujące sposób postępowania z dokumentami podpisanymi podpisem elektronicznym są wprowadzane do nowotworzonych procedur finansowania oraz stopniowo aktualizowane są w tym zakresie już istniejące procedury, takie jak: „Rozpatrywanie wniosków o przekazanie środków na realizację zadań państwowych jednostek budżetowych” (Uchwała Zarządu NFOŚiGW nr B/24/1/2021 z dnia 14.06.2021 r.), Podręcznik procedur w ramach programu „Stop Smog” (Uchwała Zarządu NFOŚiGW nr B/35/21 z dnia 30.08.2021 r.), Instrukcje Wykonawcze Instytucji Wdrażającej I i II oś

POLIŚ 2014-2020 (Uchwała Zarządu NFOŚiGW nr B/9/1/2021 z 01.03.2021 r.) i zmiany „Podręcznika współfinansowania projektów Programu LIFE” (Uchwała Zarządu NFOŚiGW nr B/48/15/2021 z dnia 29.11.2021 r.).

Ad 3. *W obszarze ochrony zasobów:*

- Zakup i wdrożenie nowoczesnej infrastruktury serwerowej, systemu monitoringu oraz systemu backupu, celem zapewnienia bezpieczeństwa funkcjonowania systemów IT.

Zalecenie zostało zrealizowane.

W celu realizacji zalecenia z dniem 14.04.2021 r. zawarto Umowę nr 2021/146/NFK na zakup sprzętu, oprogramowania i systemu backupu wraz z wdrożeniem i usługami towarzyszącymi W ramach ww. Umowy zrealizowano 3 etapy zamówienia. W I etapie – Wykonawca z dniem 6.05.2021 r. dostarczył zamówiony sprzęt, oprogramowanie oraz system backup, zgodnie z zaprojektowaną specyfikacją. W II etapie Wykonawca wdrożył (tj. dokonał instalacji i konfiguracji dostarczonego sprzętu), dostarczył dokumentację techniczną oraz przeprowadził szkolenia dla administratorów, a w III etapie – przeprowadził testowanie wdrożonej infrastruktury. Wykonawca dostarczył raport z testów wewnętrznych. Zamawiający przeanalizował dokumentację w pełnym zakresie w dniu 28.06.2021 r. podpisał Protokół odbioru etapu nr 3. Zatem umowa została w sposób kompleksowy zrealizowana, a nowoczesna infrastruktura poprawiająca bezpieczeństwo systemów IT, została wdrożona.

Ad 4. *W obszarze przestrzegania i promowania zasad etycznego postępowania:*

- Dostosowanie postanowień Polityki przeciwdziałania nadużyciom finansowym do regulacji wewnętrznych NFOŚiGW, w szczególności dotyczących POLIŚ 2014-2020.

Zalecenie jest w trakcie realizacji.

W celu modyfikacji systemu procedowania z nadużyciami finansowym, jego uspoźnienia i dostosowania do zmieniających się przepisów w roku 2021, podjęto następujące działania:

- 1) Zrealizowano zadanie, pn. „Ocena dotycząca zapobiegania nadużyciom i zapewnienia należytych zabezpieczeń interesów NFOŚiGW” przeprowadzone z udziałem zewnętrznego biegłego.

Badanie miało za zadanie ocenić zakres potrzebnych zmian w zakresie wewnętrznych regulacji związanych z szeroko rozumianym zabezpieczeniem interesów NFOŚiGW. Ekspertyza, oceniła podatności na występowanie nadużyć wewnętrznych/zewnętrznych w komórkach organizacyjnych w NFOŚiGW. Objęła ona analizę:

- a) stanu obecnego w zakresie funkcjonowania zabezpieczeń oraz przeciwdziałania wystąpienia nadużyć w NFOŚiGW. Badanie miało ocenić zakres potrzebnych do realizacji zmian w zakresie wewnętrznych regulacji związanych z szeroko rozumianym zabezpieczeniem interesów NFOŚiGW,
 - b) podatności na występowanie nadużyć wewnętrznych/zewnętrznych w komórkach organizacyjnych NFOŚiGW oraz przedstawienie propozycji ewentualnych zmian w funkcjonowaniu NFOŚiGW w tym obszarze.
- 2) Biegły zewnętrzny przygotował opinię dotyczącą prawidłowości funkcjonowania zabezpieczeń przeciwdziałających nadużyciom w NFOŚiGW, a jego ustalenia uwzględnione zostały w projektach procedur.
 - 3) Przygotowano projekty aktualizacji wewnętrznych dokumentów NFOŚiGW, zgodnie ze wskazaniami ustawy krajowej oraz w oparciu o ustalenia eksperta zewnętrznego.
 - 4) Podjęto czynności przygotowawcze w związku z planowanym uchwaleniem krajowej o ustawy o ochronie osób zgłaszających naruszenia prawa.

Aktualnie prace w zakresie modyfikacji procedur zostały wstrzymane, gdyż system procedowania z nadużyciami finansowymi ulegnie jeszcze zmianie, ze względu na oczekiwanie na uchwalenie ustawy, która szczegółowo dookreśli obowiązki w ww. zakresie.

- Uruchomienie działań edukacyjnych i komunikacyjnych na rzecz popularyzacji i utrwalania zasad Kodeksu Etyki w NFOŚiGW.

Zalecenie jest w trakcie realizacji.

W roku 2021 – w ramach realizacji zalecenia planowane było przeprowadzenie wśród pracowników NFOŚiGW ankiety mającej na celu popularyzację *Kodeksu Etyki w NFOŚiGW* oraz kultury organizacji, opartej na etyce i poszanowaniu powszechnie przyjętych wartości.

Ankieta jest w trakcie opracowywania. Przeprowadzenie ankiety zostanie uzgodnione z Dyrektorem Biura, Kierownikiem Wydziału Kadr i Płac w NFOŚiGW oraz Rzecznikiem Etyki.

2. Pozostałe działania

W roku 2021 podejmowano następujące działania w zakresie wzmocnienia mechanizmów kontroli zarządczej w NFOŚiGW:

1) W obszarze informatyzacji NFOŚiGW:

- a) Zakupiono i wdrożono elementy infrastruktury IT uzupełniającej braki oraz przestarzałe komponenty architektury technicznej NFOŚiGW, co pozwoliło na zwiększenie niezawodności i zapewnienie ciągłości działania.
- b) Rozpoczęto projekt budowy Zintegrowanego Systemu Informatycznego NFOŚiGW przeznaczonego do informatyzacji podstawowych procesów NFOŚiGW.

2) W obszarze wdrożenia mechanizmów kontroli zarządczej dot. poprawy terminowości oceny wniosków i rozliczania umów:

- a) Uzupełniono w *Regulaminie organizacyjnym Biura NFOŚiGW* zadania koordynatorów projektów o obowiązek monitorowania terminowości rozliczeń rzeczowych i ekologicznych.
- b) Uzupełniono w *Regulaminie organizacyjnym Biura NFOŚiGW* odpowiedzialności kierujących samodzielnymi komórkami organizacyjnymi o odpowiedzialność za nadzór nad monitorowaniem umów i ich rozliczaniem rzeczowym i ekologicznym.
- c) Kadra kierownicza średniego szczebla zobowiązała pracowników do:
 - monitorowania terminów rozliczania umów i informowania beneficjentów o zbliżających się terminach osiągania efektów umownych, w czasie umożliwiającym beneficjentom dostanie wymaganych umowami dokumentów, w celu terminowego rozliczania umów pod względem rzeczowym i ekologicznym,
 - rzetelnego, terminowego i zgodnego z procedurami rozpatrywania wniosków o dofinansowanie.
- d) Kontynuowano działania w zakresie optymalizacji procesu postępowania z wnioskiem o dofinansowanie przedsięwzięcia oraz realizacji i rozliczania umowy o dofinansowanie pod kątem wdrożenia mechanizmów, służących minimalizacji ograniczeń wynikających z pandemii SARS CoV-2.

3) W obszarze wprowadzania danych do systemów informatycznych:

- a) Wprowadzono do Regulaminu organizacyjnego Biura NFOŚiGW zapisy o odpowiedzialności:
 - koordynatorów projektów za prawidłowe i terminowe wprowadzanie danych do systemów informatycznych zgodnie z charakterem realizowanych zadań, w tym w szczególności danych o ocenie wniosków o dofinansowanie i statusów rozpatrywania wniosków,
 - kierujących samodzielnymi komórkami organizacyjnymi za nadzór nad procesem wprowadzania danych dot. obsługi wniosków o dofinansowanie, monitorowaniem umów i ich rozliczaniem rzeczowym i ekologicznym.
- b) Kadra kierownicza średniego szczebla zobowiązała pracowników do bieżącego uzupełniania danych w systemach informatycznych.

4) W obszarze organizacji pracy:

- a) wyposażono wszystkich pracowników NFOŚiGW w służbowe laptopy, które dadzą możliwość wykonywania obowiązków służbowych w trakcie pracy zdalnej oraz zapewnienia nieograniczonego i bezpiecznego dostępu do baz danych i systemów NFOŚiGW,
- b) wystąpiono o dodatkowe wsparcie kadrowe dla niektórych departamentów, tym samym wzmocniono nadzór kadry kierowniczej nad procesem oceny wniosków, zawierania i realizacji umów.